

KURMANCÎ

rojnameya taybetî ya Enstîtuya Kurdî ya Parîsê li ser pirsên zaravê kurmancî

Min ew nivîstî ne ji bo sahibrewacan

Belkî ji bo biçûkêd Kurmancan

*Elmedê Xanî
(Sedsala XVII)*

Civîna Biskops Arnöyê ya 23yemîn

5-11 nîsan 1998

Civîna 23emîn ya Kurmancî li Biskops Arnöyê (Swêdê) di navbera 5 û 11ê nîsana 1998 de çêbû. Di vê civînê de kesên beşdar li ser termên aborî, îdyomên kurdî, nîfrînên kurdî, devoka Qerejdaxê, nexweşiyên heywanan, endamên laş û îdyomên jê çêdibin û ferhengoka Hawarê xebitîn.

Di vê civînê de Mistefa Aydoğan (Mêrdîn), Lutfî Baksî (Xerzan), Rojen Barnas (Diyarbakir), Michael Chyet (Waşington), Elişêr (Wan), Rojan Hazim (Hekarî), Selam Nûman (Cizîr), Hemîd Kiliçaslan (Mêrdîn), Mehmûd Lewendî (Qerejdax), Kendal Nezan (Diyarbakir), Zinar Soran (Dêrik), Behroz Şucaî (Şikak), Newzad Şukrî (Dihok), Têmûrê Xelîl (Rewan), Memo Yetkin (Semsûr), Veysî Zeydanli (Bidlîs) û Reşo Zîlan (Ağirî) beşdar bûn.

Encamên civînê di vê hejmara Kurmancî de tîen belav kirin.

Devoka Qerejdaxê

(VII)

Amadekar : Mahmûd LEWENDÎ

kurdî	tirkî	fransîzî	îngilîzî
pişo pişo kirin	yatırtırmak, küçük tavizlerle idare etmek	caresser dans le sens du poil, apaiser to appease, to ease	to stay on the right side of sb.,
pişrûng, pişrûk	1) tam yoğrulmamış hamur, çamur vb, 2) küçük ekmek kırıntısı, buğday unu 3) un, su ve tuzu karıştırıp hafif pişiril ve oğlaklara verilen bir yemek	1) farine, glaise etc. insuffisamment pétrie, 2) fine miette, 3) mélange de en farine, d'eau et de sel légèrement cuit donné en pâture aux agneaux	1) insufficiently kneaded flour, clay, 2) mixture of flour, water and salt, slightly cooked and given to lambs
pitik	bebek	bébé	baby
pizirik, pizrik, pizrik, pizrûk	küçük çoban, sivilce	bouton, pustule	pimple, pustule
kwînêr, kînor, kunêr	kan çıbanı	abcès	abscess
pizirîn : ji hev çûn (ji bo qumaş)	aşırı kullanılmaktan çözülmek, dağılmak	être élimé, s'élimer	to wear thin, to come apart (for a well-worn fabric)
pî	kol	bras	arm
pîj : şîşika gora, singik, sixrik	şiş, çorap şişi	aiguille à tricoter	knitting needle
pînc, pîç, bêjî	piç	bâtard	bastard
pingalî	yataklık etme, suçlu koruma, barındırma işi	recel de malfaiteur	concealment of a criminal
pingalî kirin	yataklık etmek, suçlu barındırmak	receler un malfaiteur	to conceal (a criminal)
piqut, pikin, hiçikkurt	yarım kol gömlek, yelek ve benzeri	manches courtes (chemise, gilet, etc.)	short sleeves (shirt, etc.)
pir'abotk : pirhevok, pirabok	bebekleri kaçıran, insanları aldatıp beraberlerinde götürnen efsanevi yaşlı kadın	mégères ou mauvais génies mythiques qui enlèvent des bébés, qui séduisent des gens et les emmènent chez eux, dont on peut se protéger par une aiguille ou un objet en fer	shrews or mythical evil spirits who kidnap babies, seduce people and take them to their home, against whom one can protect o.s. with a needle or iron object
pirût	çıplak kollar	qui a les bras nus	bare armed
pişpîsk, firfîrk	düdük	sifflet	whistle
pişo	1) yanık bez kokusu, 2) kav	1) odeur de chiffon brûlé, 2) amadou	1) smell of burnt wool, 2) tinder
pîvazok	soğan yahnisî	ragoût d'oignon	onion stew
karî, kardî	dana ayağı	arum, pied-de-veau	calf's-foot, arum
pizpizêk, pizpizêk	kardelen	perce-neige	snowdrop
pîvong, pîvok	çiğdem ?	scille	spring squill
polat : pola	çelik	acier	steel
pozşîmk, xizêm	hızma	ornement en or incrusté dans la narine d'une femme	woman's golden nostril ornament
post kirin, kevil kirin : bi kêrê guran		derisini yüzmek	écorcher un animal to skin (animal)

Termên hiqûqî

Amadekar : Veysi ZEYDANLI

kurdî	tirkî	fransîzî	îngilîzî
serwerî	hakimiyet, egemenlik	souveraineté	sovereignty
serwer	hakim, egemen	souverain	sovereign
serdest	başat, ağır basan, hakim, üstün	dominant	dominant
serdestî	başatlık, ağır basma, üstünlük	domination, dominance	domination, dominance
karîn	iktidar	pouvoir	power
karîna siyasî	siyasî iktidar	pouvoir politique	political power
qanûn danîn	yasamak, kanun çıkarmak	légiférer	to legislate
qanûn danîn	yasama	législation	legislation
karîna qanûndanînê	yasama gücü	pouvoir législatif	legislative power
qanûndanêr	kanun koyan, yasa koyan	législateur	lawmaker
birêvebirin	yürütme	exécutif	executive
karîna birêvebirinê	yürütme gücü	pouvoir exécutif	executive power
dengdana pêbaweriyê	güven oylaması	vote de confiance	vote of confidence
deshilat	yetki	autorité	authority
deshilatdar	yetkili	responsable, qui a le pouvoir, l'autorité	who has the authority, responsible competent
ziyan	hasar, zarar	dommage, perte	damage, harm, loss
bêziyan	zararsız	inoffensif	harmless
ziyandîrî	mutazarar, zarara uğramış	lésé, qui a subi des dommages	injured, who suffers loss or damage
ziyankar, ziyanker	zarar verici, zararlı, zarara neden olan	nuisible, dommageable, préjudiciable	harmful, detrimental prejudicial
ziyanok	zarar verici	nuisible	harmful
kurmikên ziyankokî	zarar verici haşareler	insectes nuisibles	harmful insects

Peyvên kêmnas

Amadekar : Michael CHYET

kurdî	tirkî	fransîzî	îngilîzî
serşivan	çobanbaşı	berger en chef	chief shepherd
sivan	çoban	berger, pâtre	shepherd
dûajajo, dûşivan	yardımcı çoban, çoban yamağı	aide-berger	assistant shepherd
ajorî	sürüyü bir yerden bir yere götürme, sürme	déplacement d'un troupeau sur une longue distance	displacement of a herd for a long trip
avrû, avrî	viyecek, içecek artığı	restes de nourriture ou de boisson	remains of food or drink
bihitandin : hetikandin	rezil etmek	déshonorer, flétrir, couvrir de honte	
motk	fol	niché	nest egg
caxî	meclis, cemaat	assemblée, réunion	meeting, assembly
civat û caxî : civat û cemaet, kesê civat û caxiyan : ehli cemaet	ehli meclis	personne présentable, digne d'assister à une assemblée de village ou de notables	person honourable admissible to a village assembly
çemçemok, pelşimok, pîrçimok, şevşevok,	yarasa	chauve-souris	bat
dûş, tûş : rêz	şevrevînk, perçemek		
di dûşa hev de	sıra, hiza	ligne, rang	line, rank
erhede	aynı hizada	sur la même ligne, dans le même rang	
givande, kivande	herhalde	en tous cas	in any case
gosirmet : xerîb, ecêb	uçurum, yüksek yer vs. kenarı	bord (d'un précipice, d'une hauteur, etc.) bordure, berge	bank, embankment
gusme : deste	acayip, tuhaf	étrange, étonnant, bizarre	strange, amazing, odd
hewdik : hewda biçûk	deste, küme	groupe, escouade	bunch, squad, band
heşenk	çanak	écuelle, bol	wooden bowl
kemberok, petîşok	barınak, sığınak	abri, refuge	shelter, refuge
kesk	ebu cehil karpuzu	coloquinte	colocynth, bitter apple
keska Pêxember	Peygamber ya da velilerin kabrini kutsal örtü	voile vert, considéré comme sacré, recouvrant la tombe du Prophète ou des saints	green veil, considered sacred, covering the Prophet's tomb or that of the saints
mîntan	Peygamberin kabrini saran yeşil renkli kutsal örtü	voile vert sacré couvrant la tombe du Prophète	sacred green veil covering the Prophet's tomb
kirtnak, kirdane, kirdanek, kirdang	1) nimten, mintan, 2) gömlek	1) sorte de gilet bourrelé et brodé 2) chemise	1) a kind of heavy embroidered outer shirt, vest, waistcoat, 2) shirt
tîr	merdane	rouleau de boulanger	thick rolling pin, roller
mêlît, mêlîde : pêtiya gurr a agir	oklava	rouleau de pâtissier	cooking rolling pin
pezkogiro, pezoguro : listika gur û pez	gür ateş alevi, yüksek alev	haute flamme	high flames
pirastîn (bipirêje !)	kurt-koyun oyunu, geleneksel kürd dansı	danse traditionnelle kurde imitant le jeu du loup et des moutons	traditional Kurdish dance imitating the game of wolf and sheep
pirqîn	türetmek, yaratmak	engendrer, créer, générer	to beget, to create, to generate
pirqîn pê ketin	aniden gülmek	éclat de rire	roar of laughter
tesele kirin	aniden gülmek,	éclater de rire	to burst out laughing
hevûdu tesele kirin	yoklamak, kollamak, kontrol etmek	tester, contrôler, vérifier	to test, to control, to verify
lê tesele bûn	biribirini yoklamak	se tester	to test o.s.
vezel, fayke	erişmek	parvenir	to reach
vanqor : beraz	kazak	chandail	sweater
xuçkanîk = kuçkanîk	kazak	chandail	sweater
cinh	yabani domuz	sanglier	wild boar
kevezan : gopal	sopa	gros bâton, trique, gourdin	thick stick, cudgel bludgeon
çortan : ji ermenî, çor : hişk, tan : dew : dewê hişk, keşk	baston	canne	cane

Cureyên endamên laşê mirovan û îdyomên jê çêkirî

Amadekar : Reşo ZÎLAN

kurdî	tirkî	fransîzî	îngilîzî
bejîn : bal, qam	boy	taille	height, stature
bejinzirav	ince boylu	svelte, qui a la taille fine	
bejindirêj	uzun boylu	grand, qui a une taille élancée, haute	
bejinkurt, nivçe	kısa boylu	petit, de petite taille	
kinik	uyumlu ufak tefek	menu,e, mignon,e	
bejinqut, kupîşî	kısa ve dolgun	courtaud, trapu	shortish (person), stocky
bejinpote, bejinbihost, qambihost	çok kısa boylu, bir kanş boylu	très petit (de taille), haut comme un empan	
bejin avêtin, bejin dan	boy vermek, büyümek	pousser, grandir (de taille)	
bejin revandin	aniden fazla boy vermek	grandir soudain et rapidement	
navbejnî	orta boylu	de taille moyenne	
poto	cüce, çok kısa	nain, très petit	
bejînbilind	uzun boylu, selvi boylu	de haute taille	
birû, birî, birh, birhî	kaş	sourcil	eyebrows
birûkevan	keman kaş, yay kaş	sourcils arqués	arched eyebrows
birûçeytan	kaytan kaş	sourcils fins et longs	thin and long eyebrows
birûbadayî	kıvrık kaş	sourcils recourbés	curly eyebrows
birûzirav	ince kaş	sourcils fins	thin eyebrows
birûqalind	kalın kaş	sourcils épais	thick eyebrows
birûçelem	kalem kaş	sourcils fins et longs	long, narrow eyebrows
birûgurr	gür kaş	sourcils touffus, fournis	bushy eyebrows
birûpan	geniş kaş	sourcils larges	broad eyebrows
birûpirc	çatık kaş, catma kaş	sourcils qui se rejoignent	eyebrows that join
bijang, mijang, mijûlank, mijgul, mişkûlî, moşgun	kirpik	cils	eyelash
bijangdirêj	uzun kirpik	cils longs	long eyelashes
bijangbadayî	kıvrık kirpik	cils recourbés	curly eyelashes
bisk	zülûf, zûlf	aigrette	aigrette

biskbitêl	tel tel zülûf, tel zülûflü	aigrette avec des cheveux non tressés	aigrette made with single threads
biskbadayî	lûle zülûf, bûklümlü zülûf	aigrette bouclée	curly aigrette
biskxelek	halkalı zülûf	aigrette avec des cheveux en forme d'anneaux	aigrette with ringed hair
çavbeloq, çavbelok, çavpeqle, çavzeq	fırlak gözlü	qui a des yeux globuleux	protruding eyes
çavpeqyayî, çavdirhayî	patlak gözlü	qui a des yeux exorbités	pop-eyed
çavreş	kara gözlü	aux yeux noirs	black eyed
çavbelek	koyu kara gözlü	qui a des yeux noirs et blancs intenses, profonds	intensely white and deep black eyed
çavzezal	ahu gözlü	qui a des yeux de gazelle	gazelle eyed
çavzer	bal rengi gözlü	qui a des yeux couleur de miel	honey eyed
çavmêşinî	ela gözlü	qui a des yeux couleur de noisette	hazel eyed
çavşûjin	ufak gözlü	qui a de tout petits yeux	small eyed
çavê xwe zîq kirin	gözlerini dikerek bakmak	fixer du regard	to gaze fixedly
çavşaş, çavvîr, wîr, çavvîr, çaver, çavlo, çavliba, xêl, çavxêl, şaştirme, çavxwar	şaşı gözlü şaşı	louche	cross-eyed, squint-eyed
çavşikestî	yapışık kapaklı göz	qui a des paupières collées, déficientes	who has falling eyelids
çavxumar	mahmur gözlü	qui a des yeux languissants	languid eyed
çavkespik	badem gözlü	qui a des yeux d'amande	almond eyed
çavkesk	yeşil gözlü	aux yeux verts	green eyed
çavşin	mavi gözlü	aux yeux bleus	blue eyed
çavkizî	görme bozukluğu	trouble de vision	vision disorder
çavmezî, çavgir	iri gözlü	qui a de gros yeux	big eyed
çavbel	gözleri fincan gibi geniş olan	yeux écarquillés	someone wide-eyed (saucer-eyed),
çavzêlk, çavzilk	göz seyirme tiki	tic de clignotement des yeux	one who cannot stop blinking
çavkew	keklik gözlü, gözleri ve kirpikleri siyah olan	qui a des yeux et des cils noirs comme ceux d'une perdrix	one who has black eyes and eyelashes like partridge's
çavbikil	sürme gözlü	qui a mis du khol autour des yeux	one who has collyrium/eyeliner around the eyes
çavperçifî, çavperç, çavwerimî, çavnepixî	şişik göz	aux yeux enflés	with swollen eyes
çavbaz	1) şahin bakışlı, 2) hovarda	1) qui a des regards de faucon, 2) qui cherche à séduire, dragueur, euse	1) falcon eyed, 2) flirtatious
çîrt, kêvçik, şilaq	çapak	chassie	rheum from the eyes, crust round the eyes
sût	gök mavisî	bleu ciel, azur	azure, sky blue
çavvañî	ters istikametlere bakan gözler	strabisme divergent comme une girouette	divergent strabism
çavtibiqî	çukur gözlü	qui a des yeux enfoncés	deep-set eyes
çavholik	fırladak gözlü	qui a des yeux mobiles	
çavkesper	çakır gözlü	qui a des yeux bleu-gris	greyish blue eyed
çavtepişî	çekik gözlü	qui a des yeux bridés	who has slanting eyes
çavsor : 1) har, şerar, belakir, 2) zordest, zorker	1) gözü kan bürümüş, 2) zorba	1) qui voit rouge, 2) brutal, violent	1) one who sees red, 2) bully, violent
çavnepişî	şişkin, uykulu göz	qui a les yeux bouffis	puffy eyed
çavbirçî	aç gözlü	avide, insatiable	greedy, insatiable
çavbilind	gözü yükseklerde olan, muhteris	ambitieux	ambitious
çav vekirî	açık göz	malin, éveillé, intelligent	clever, sharp, smart, shrewd
çavlider	çapkın, gözü dışarda, cinsel arayış içinde	libertin, qui est en quête incessante d'aventures sexuelles	libertine, one in permanent search of sexual adventures
çavtirsıyayî, çavsikandî, çavsikênandî	sinmiş, gözü korkmuş	intimidé, qui a peur aux yeux	intimidated, daunted
çavnebar	kıskanç, çekemeyen	envieux	envious
çavpîs	kem gözlü	qui a mauvais oeil	evil eyed
çavreşî : kumreşî	kıskançlık	jalousie	jealousy
çavtarî	gözü kararmış	hors de lui, qui a perdu son contrôle	beside oneself
çavberjêr : şermok, fedîkok, fediyok	utangaç	timide, qui a les yeux baissés	shy, timid, bashful
çavxerab, çavçepel	kız ve kadınlara kötü gözle bakan	qui convoite la femme d'autrui	one who covets s.o. else's wife
çavhîz, çavqehpe	orospu gözlü, gözüyle zina işleyen	qui dévore des yeux, qui déshabille des yeux	someone who undresses (a woman) with his eyes
çavdarî	bakım	soin, entretien	care, upkeep
çavdişwar, çavtûj	keskin bakışlı	qui a des yeux perçants	one who has a sharp view
çavîni, çavînokî, çavavêjî, çavînerî, nezerî	nazar	mauvais oeil	evil eye
çavpoş	göz yuman, görmemezlikten gelen, hoş gören	qui ferme les yeux, qui fait semblant de ne pas voir, tolérant	s.o. who shuts his eyes, who pretenis not to see ; tolérant
çavqayîm	gözü pek	brave, preux, qui n'a pas froid aux yeux	bold, brave, courageous
çavşil : ji girî re hazir	sulu gözlü	pleureur, euse, qui pleure facilement	crybaby, one who cries at the drop of a hat
çavçep, şaş	şaşı	louche	cross-eyed
çavtîjî, çavtêr, çavnebirçî	gözü tok	rassasié, qui ne convoite rien	contented, not covetous
çavpivî	göz kıyası, göz kararı	jaugage, estimation d'un coup d'oeil	gauging, estimate
çene, çenge, erzink, argûşk, lam	çene	menton	chin
çenexwar	eğri çeneli	menton tordu, de travers	with a crooked chin
çeneya bikort, çeneya kort	gamzeli çene	menton avec une fossette	chin with dimple
çenetûj	sivri çeneli	menton pointu	with pointed chin, sharp-chinned
çenebaz, çenesist	çenesiz, çenesi düşük	bavard	chatterer, talker
çok, çong, jinû, junî, kabok	diz	genou	knee
çokşûjin, çokşijûn	sivri diz kapaklı	qui a le genou pointu	(with) pointy knees, pointed-kneed
çokgirover	yuvarlak, yassı diz kapaklı	qui a le genou rond	(with) round knees, round-kneed
çokreş	kara dizli (fazla çalışmaktan)	qui a le genou usé (noirci) à force de travailler (sous le soleil, etc.)	with knees blackened by work (in the sun etc.)
çoksist	diz dermanı azalmış, dizi çözülmüş	qui a les jambes molles	weak-kneed
çokqerimî	dizi uyusmuş	qui a le genou engourdi	(with) kneas that have asleep, knees whose blood circulation has been cut off
çîp, çîm, çîq	baldır, bacak	jambe	leg
çîpxwar	eğik bacaklı	qui a des jambes torses	with crooked/twisted legs
çîpzîrav	ince bacaklı	qui a des jambes fines, effilées	thin-legged
çîpdîrêj	uzun bacaklı	qui a des jambes longues	long-legged
çîplûle	ince uzun bacaklı	qui a des jambes longues et fines	with long and thin legs
çîphijik	çırpı bacaklı	qui a des jambes d'allumettes	bean pole
teşkgur : ên ku di meşê de çok û teşkên wî li hev dikevin	çarpık bacaklı	qui marche les pieds en dedans	pigeon-toed
çîpwerqîle	kavis bacaklı	qui a les jambes arquées	bow-legged
çîprût : 1) bêheyê û bêşerm, 2) keşê ku dizî û karê xirabdiqe, 3) keç û jina çîp tazî	1) hayasız, 2) hırsızlık ve kötü işler yapan, 3) baldırı çıplak kız, kadın	1) éhonté, effronté, 2) malfaiteur, 3) femme qui a les jambes nues	1) shameless, cheeky, 2) malefactor, law breekie, 3) bare-legged woman

Îdyomên kurdî

(V)

Amadekar : Hemîd KILIÇASLAN
Mistefa AYDOGAN

kurdî	tirkî	fransîzî	îngilizî
Dinya li ba wî çardê nisanê ye	dünya umurunda değil, onun için dünya her zaman günlük güneşlik	il est insouciant ; tout va toujours bien pour lui	he is carefree ; all is always well for him
çaroxa gemarê : rûqayîş, rûçarix, fedî nake, rûyê wî çaroxa gemarê ye	yüzü katır derisi gibidir, hayasızdır	(litt.) il a le cuir dur ; il est effronté	he is shameless
çav ber dan	bir şeye ya da birine göz koymak	convoiter qch ou qn	to covet s.o. or sth
çavê yekî şikênandin : tirs an sawa xwe xistin ser yekî	yıldırmak	intimider qn	to intimidate s.o.
(ji yekî/ê re) çav şikênandin : çav kirin, çav quçandî, çav riqandin, çav dayin, çav kirin	birine göz kırmak	faire de l'œil à qn ; donner une œillade	to wink, to blink
çav jê şkestin	bir şeyden ya da birinden korkmak, yılmak	être intimidé par qch/ ou qn, avoir peur	to be intimidated, to be afraid
çav li der	gözü dışarda	qui convoite sans cesse	who has his eyes on something or someone else
çav birçî, çavbirşî : ê bi risqê xwe qaîl nabe	doyumsuz, aç gözlü	insatiable	insatiable
çavnebar bûyîn	kıskanmak, çekememek	être envieux	to be envious
çavê te bar nade/ nabe, çavê te ba hîlnade, çavê te bara nagirin	çekemiyorsun, kıskanıyorsun	tu es envieux, tu envies	you are envious
çav li deriyan bûn	gözü dışarda, başkasının karsında kızında olmak	convoiter la femme ou les filles d'autrui	to covet s.o. else's wife or daughters
çav li deriyan, xwelî li serîyan	gözü dışarda olanın sonu rezalettir	qui ne cesse de convoiter finit dans l'indignité	who by ceaseless covets ends up in disgrace
çav li destan bûyîn	başkalarından istemeyi alışkanlık edinen, başkasına bağımlı olan, başkasına bel bağlayan	avoir l'habitude de solliciter autrui, dépendre économiquement des autres, compter sur autrui	to be used to solicit others, to rely on others ; to be dependent on others to rely on others
çav tê birîn, çav birîn, çav jê birîn	gözü kesmek	se sentir capable, à même de faire qch.	to feel capable of
çavê kul derman kirin, cemedâ ser dil helandin	taşı gedîğine koymak	faire mouche, taper dans le mille	to hit the nail on the head
çavên wî/wê hene	kem gözlüdür	il/elle a mauvais œil, il/elle porte malheur	he/she is evil eyed
çav bi serê wî ve hene : bîra tiştan dike, rîya dinyayê dizane, bi fehm e	töreleri bilir, başkalarını düşünür	il est au fait des coutumes, il se souvient d'autrui	he knows the habits ; he is tactful
çav lê ketin, çav lê kirin	özenmek, taklit etmek	imiter, singer	to imitate (others'), to fake
çavnexel, çavpan : bêxîret	başı öne eğik, gayretsiz	qui a la tête baissée, qui ne réagit pas aux insultes et outrages	who does not react to insults and affronts, cowardly
çav pê ketin	gözü ilişmek, görmek, karşılaşmak	entrevoir, apercevoir, rencontrer, rendre visite	to notice, to catch sight of, to meet
çavpêketin : dîtîn, dîdar, ziyaret	görüşme, karşılaşma	entrevue, visite, rencontre	interview, visit, meeting
çavzexel	gözü hileda olan, hilekar	qui cherche à tromper, trompeur, fourbe	deceiver, deceitful, treacherous
çav girêdan : xapandin	aldatmak	tromper	to deceive
çêleka kundokî an kandewî	gebe kalmıyan ve sağlılabilen inek	vache laitière stérile	sterile milk cow
çêleka bi ga : ji bo jinên doxinsist	peşinde çok erkek koşturan kadın	(litt.) vache en chaleur ; femme qui a des relations avec plusieurs hommes	cow in heat ; woman who has several lovers
çêleka li şûvê dizê : pîr gemarî, bê ser û ber	çok kirli, başiboş	très sale, dépenaillé	very dirty, ragged
çêleka xizanan	dört gözle beklenen, geç yaşta çocuk bekleyen bir kadın	se dit pour une femme avancée en âge qui attend un enfant très désiré	for a woman who gets pregnant late in life and everyone is awaiting the birth of the child
çêleka zerî, zêdinkıyan, çêleka nisê	iyi bir iş yaptıktan sonra onu personne tahrîb eden	qui détruit le fruit de son propre travail	who destroys his own work
çivîka wîtwîtanî : kesê ku bi nezaniya xwe him xwe him dora xwe dide xesarê ; çivîka wîtwîtanî	yanlışlık ve deneyimsizlikleriyle hem kendisinin, hem de çevresinin ağır hasara uğramasına neden olan	personne dont les calculs se révèlent faux et qui par ses erreurs cause sa perte et celle de ses proches	s.o. who miscalculates and who through his errors ruins himself and his next of him
tu bi heseba nizanî			
te mala xwe xera kir			
konê min î reş jî li ser danî			
ço di şikeftê de hîlnayê	artık dayanılmaz, tahamül haddini aştı, çizmeyi aştı	ça suffit, ça dépasse les bornes, ce n'est plus possible de supporter	that is enough, that is unbearable
çû ber golikan	iskartaya çıkmak, değersizleşmek, itibarını yitirmek	être discrédité, déconsidéré, être mis au rebut	to be discredited, thrown on the scrap heap
çawa avêt xerab hat	işî bir türlü iyi gitmiyor	ses affaires ne marchent pas du tout	things are going badly
dan ber dilê xwe	gücenmek, kızmak	être vexé	to be upset
dil hiştin/ hêlan	kırmak, gücendirmek	offusquer, offenser qn.	to offend
dil mayîn	alınmak, gücenmek	s'offusquer, s'offenser	to be offended
da dilê wî : kêr gihîşte hestî	canına tak etti	il est à bout de patience	the last straw, it becomes intolerable
dan navê	içine vermek	agir sans retenue, dépenser sans compter	to act or spend without limit or consideration
damar nayê, damar lê naxe	damarı vurmuyor	il ne bronche pas	he does not react
dana Xwedê	Allah vergisi	don de Dieu	God's gift
dar di devê hevdu de rakirin	it gibi dalaşmak	se battre comme des chiens	to fight savagely like dogs
dan rastê, xwe eskere kirin	açığa vurmak, ifşa etmek	révéler, dévoiler, divulguer	to unveil, to disclose, to divulge
dan ber, berdân	palavra atmak	mentir sans retenue	to lie without limit, excessively
dara bin xwe birîn, li kodika xwe xistin, bi nanê xwe listin	bindiği dalı kesmek, ekmeğiyle oynamak	scier la branche sur laquelle on est assis	to saw off the branch on which one is sitting
dar ji binî birîn	köprüleri atmak	couper les ponts	to burn one's bridges
darikê miradan, deriyê miradan, girê miradan, deriyê ku miradan dibe serî	murad kapısı, murada kavuşturan	qui exauce les vœux, qui permet l'accomplissement des vœux des amoureux, des femmes stériles, etc.	to grant wishes, who allows the wishes of lovers, of sterile women to be fulfilled
darikê pelûlê, darikê gebolê	fitneci, fesat, her işe burnunu sokan, fesat konkumasi	qui fourre son nez partout, intrigant	who sticks his nose into every thing, scheming a great mischiefmaker

dartelaqî, yaxurî, topfelaqî, torfeleqî, ketûber, destgurkî, kevgurkî	rastgele, tesadüfen	par hasard, par chance	per chance, by haphazard, at random
dêlik bi ba ye, dêlik li ba ye, se ji Bexda ye	kösnük dişi ta Bağdattan it cezb eder	(litt.) si la chienne est en chaleur le chien arrivera de Bagdad; c'est elle qui attire les mâles	(litt.) if the bitch is on heat the dog will come from Bagdad
deqê wî ber bi gule ye	işini garantiye almış	il a garanti son affaire ; il est sûr de son fait	he has made sure his business
deraxa wî fire ye	büyük oynuyor	il joue grand, il joue dans la cour des grands	he play big
derbend filitiye	ipin ucunu kaçırmış	il a perdu le contrôle, il est dépassé par les événements	he has lost controle of the events
dergûşkî ketin, kelikanî ketin	yenişememek, berabere kalmak	faire un match nul, une partie nulle (lutte, sport)	to draw a match
pata mayîn	oyunda berabere kalmak	faire une partie nulle (jeu de cartes)	
derpê bi qûnê ve zeliqî	yumurta kapıya dayandı	in extremis, quand la situation devient sérieuse	at the very last minute, when the situation has become serious
derpê ket nav ligan	şaşırmak, paniğe kapılmak, telaşlanmak	paniquer, s'alarmer	to be panicked, to become alarmed
derziya wî di ber serê wî de ye	bağımlılığı yok, nerde sabah orda akşam	il est libre comme un oiseau	he is free like a bird
dest birin ber xwe : xîret kirin, bizav kirin	gayret göstermek, cüret etmek	lever la main, réagir	to react, to be zealous
destê belayê : yê ku ji destê wî bela çêdibe	belalı, şerut	bellicieux, querelleux	troublesome, bellicose
destbelav : dijminê malê xwe	savurgan, müsrif	prodigue, gaspilleur	prodigal, lavish
destê yekî dirêj bûyîn : destê yekî dirêj bûn	nüfuzlu olmak	avoir le bras long, être influent	to be powerful/ influential
destdirêjî kirin	1) tecavüz etmek, 2) hırsızlık etmek	1) agresser, 2) voler, dérober	1) to attack, 2) to steal, to rob
dest avêtin	el atmak, teşebüs etmek	entreprendre	to undertake
destê bi tinê : 1) kesê bi serê xwe, bê pişt, 2) wahîd	yalnız başına, destekçi ve mütefiki olmayan	personne seule, sans soutien et alliés	lonely person who has no allies
destê bin kevir	sıkışık, çaresi çukışı olmayan	coincé, dans l'impasse	stuck
destnepaqij, destpîs	güvenilmez, kirli işler yapabilen	non fiable, capable de voler, de méfaits	unreliable, capable of stealing, of misdemeanor
destê min di bin darê wî de ye	birine minet borcu olmak, bağımlı olmak	être redevable envers qn, être dépendant de qn	to be dependent on s.o. to be indebted to s.o.
destê xwe di hemû qulan de kirin, tiliya xwe, an pozê xwe xistin hemû qulan	her deliğe parmağın sokmak, her şeye burnunu sokmak	fouiller son nez partout, se mêler de tout	to stick one's nose into everything, to meddle in everything
destê xwe jê şuştin	umudunu kesmek	s'en laver les mains, y renoncer	to wash hands ; to give up
destê wî hevdu xwarin	sabırsızlıkla beklemek	attendre avec impatience	to await with impatience
destê xalo qot	para ver	donne-moi de l'argent	give me money
destteng bûyîn	ekonomik yönden sıkıntıda olmak,	être financièrement dans la difficulté	to be financially in a difficult situation
dest hilanîn	el kaldırmak, direnmek	lever la main, s'insurger	to raise one's hands, to revolt against
dest lê hilanîn	işî hızlandırmak	accélérer le rythme de son travail	to speed up one's work
destpaqij	güvenilir, temiz işler yapan	fiable, qui a les mains propres	reliable, who has clean hands
destpelînk, despelk	el yordamıyla	à taton	groping
desttengî	mali darlık	difficulté financière	financial difficulty
destvala, destxalî, destêvala	eli boş	mains vides	empty hands
çira wî di eniya wî de ye : rizqê wî fireh e	kismetli boldur	il est favorisé par la chance, il est né sous une bonne étoile	he is favored by fortune he was born under a lucky star
çember ji ber hilatiye : pîvan jê re nameye	ölçüyü kaçırmış, haddini bilmez	il dépasse la mesure, il dépasse les bornes	he knows no limits (in behavior)
çend kum bêxwedî mayîn	çok kişi külahsız kaldı (öldü, öldürüldü)	beaucoup de gens sont morts (bien des chapeaux sont tombés)	many people have been killed (litt. many hats have fallen)
çeçqeçî : pirpeyv, şewşewokî	çenesi düşük	très bavard, moulin à paroles	some one who never shuts up, chatterbox

Ferhengoka Hawarê

(V)

Amadekar : Zinar SORAN

kurdî	tirkî	fransîzî	îngilîzî
averê bûn	sapmak, ana yoldan ayrılmak	dévier	to deviate
kulabî	çengel	croc, crochet	hook
gergeşîn	ateş ocağı, çok sıcak azapyeri	fournaise	furnace
tûle : se, kûçik	köpek	chien	dog
tûlê asitanê : seyê ber derî	eşik iti, kapıda bekleyen it	chien de garde	guard dog
şehsiwar	iyi binici, şahsüvar	cavalier émérite	good horseman
çix !	hoşt	interjection utilisée pour chasser un chien	noise made to frighten away a dog
lîwan : eywan	eyvan	anti-chambre, hall d'entrée	hall, antechamber
pêşkepî : pozber	rakîp	rival	rival
dîmdar	artçı	arrière-garde	rearguard
bêbir	kaplan	tigre	tiger
şêbisk : bisk	zülûf	aigrette	aigrette
şabisk : biskê rakirî	ucu kıvrık zülûf	aigrette recourbée	curved aigrette
nîvgirav	yarım ada	péninsule	peninsula
tajang	kamçı	fouet	whip
warkor, ocaxkor, korocax,	züriyetsiz	sans descendant	without descendants
tûtikbirî, bê zuriyet			
kordûnde, bêdûnde	erkek çocuğu olmayan	sans fils	without son
zeybeq, zîbeq	civa	mercure	mercury, quicksilver
bismût	bismut	bismuth	bismuth
demsaz	samimi arkadaşı, sırdaş	confident, intime	confident, intimate
demsazî	samimi arkadaşlık, sırdarlık	amitié intime, intimité, confiance	intimate friendship, intimacy, confidence
serencam	sonuç	conclusion, résultat	conclusion, result
serencam kirin	sonuçlandırmak, sonuca bağlamak	conclure	to conclude
nişkegavî	sürpriz	surprise	surprise

haf	mukabil, huzur	en vue, chez, auprès, en présence;	in sight, at some one's place;
blêç	şimşek	éclair	lightning
neynika dîdevariye	periskop	périscop	periscope
kok kirin	akort etmek	accorder	to tune (instrument)
kok	akort	accord (mus.)	state of being in tune
nekokirî	akortsuz	désaccordé	out of tune, discordant
kokirî	akortlu	accordé	in tune
klîta kokê	akort anahtarı	clé d'accord	tuning-key
kos : defa şer, defa hawarê	savaş davulu, kôs	grosse caisse utilisée pour appeler à la guerre	big drum used in calling for war
qereqef : mey, şerab	şarap	vin	wine
bejteng	kîstak	isthme	isthmus
avteng, tengav	boğaz	détroit	straits
balbaz, esker, serbaz	asker, er	soldat	soldier
balbazî, eskerî, serbazî	askerlik, erlik	service militaire	soldiership, military service
hêşû, hesû, aso	ufuk	horizon	horizon
nalbenîşk, zembelîşk, balîşne, navbalîv	yastuk	traversin	pillow, bolster
gumrah	yolunu şaşırmiş	égaré	lost, astray
gumrah bûn	yolunu şaşırmaq, kaybetmek	s'égarer	to ramble, to loose one's way

Bêje û termên rêzdariyê

Amadekar : Rojan HAZIM

kurdi	tirkî	fransîzî	îngilîzî
hewe teşeyek we ye hingo teşeyek hun e. Li hin navçeyên Kurdistanê ji bo rêzdariyê ji bo kesekî ji hewe/hingo bi kar tînin			
navê hewe bi xêr ?	adınız ?	comment vous appelez-vous ?	what's your name ?
hetikî	rezil, rûsva, kepaze	déshonoré, vil, infame	vile, contemptible, disgraced, scoundrel
hetikandin	rezil, rûsva etmek	déshonorer, flétrir, couvrir d'opprobre	to disgrace, to dishonor, to humiliate
hetikîn	rezil, rûsva olmak	se couvrir d'opprobre, être déshonoré	to be disgraced, to be put to shame
xwe hetikandin, hetika xwe anîn, hatika xwe birin	kendini rezil, rûsva etmek	se couvrir d'opprobre, de honte	to put oneself to shame
hetiketî, hetkehi	kepazelik, rezalet	déshonneur, scandale, ignominie	dishonor, infamy, ignominy, scandal
rêz : hurmet, qedr, qîmet	saygı, kadir	respect, estime	respect, esteem
birêz	saygı değer, sayın	estimable, honorable	honourable, esteemable
rêza yekî girtin	birine saygı göstermek, kadrini bilmek	manifester du respect, de l'estime envers quelqu'un	to show respect, esteem for sb.
rêzdar	saygın, muhterem	respectable	respectable
rêzgir, hurmetkar	hürmetkar, saygılı	respectueux	respectful
rêzdarî	saygınlık, ihtiram	respectabilité	respectability
rêzgirî	saygılılık, hürmetkarlık	attitude respectueuse	respectfulness
di gel/bi silavên germ	sıcak selamlanma	manifester du respect, de l'estime envers quelqu'un	(with my) warm regards
spêdeya te (we, hewe) bi xêr	hayırlı sabahlar	bonne journée	have a good day
roj baş	iyi günler, merhaba	bonjour	hello
navroja te bi xêr (li milê Hekarî û Behdînan di silavdayîna musulman û ne musulmanan de nivro bi kar tê)	öglen hayırlı olsun	(litt.) bon midi !	(litt.) have a good midday !
êvar baş	iyi akşamlar	bonsoir	good evening
êvara te (we, hewe) bi xêr an xweş	iyi akşamlar	bonne soirée	have a good evening
sev baş	iyi geceler	bonne nuit	good night
seva te (we, hewe) bi xêr an xweş	hayırlı geceler	bonne nuit	have a good night
xeweke xweş, xew xweş	iyi uykular	bon sommeil	have a pleasant sleep
bi xatirê te, bi xatira te/hewe		Allaha ismarladık	au revoir goodbye
mal ava, malî ava	evin şen ola, tesekkür	merci, que ta maison soit prospère	thank you
berxwudar be, xêrandar be	berhûdar ol, sağol	que Dieu te bénisse, merci	God bless you, thank you
Xwedê ji te razî be	Allah senden razî olsun	que Dieu soit satisfait de toi, merci	God be happy with you, thank you
oxir be	uğurlar olsun	(litt.) bon augure ! bon vent !	good omeh, good sign
bi xêr biçî	güle güle gidesin	bon retour, rentre bien	farewell, take care
oxira te ya xêrê be	uğurlar olsun	que ton augure soit bon, rentre bien	may yours be a good omeh, take care
rêya te vekirî be	volun açık olsun	bon voyage, que ta route soit ouverte	safe trip, may your road be open
qewet be ! mandî nebî !	kolay gelsin (güçlü ol !)	(litt.) bonne force ! bon courage (pour quelqu'un qui est en train de travailler)	cheer ! bestrong !
Xwedê qewetê bide	Allah yardımcın olsun	que Dieu te donne de la force	May God give you strength
bereket be ! (bêrî, bêder, bazirganî)	bereketli olsun	qu'elle (la récolte) soit abondante (pour quelqu'un qui travaille dans les champs ou les vignes)	May it be plentiful (said to a person who is working in the fields or in the vineyards)
qewet xweş be	sen de güçlü ol (kolay gelsine cevap)	que tu aies la force aussi ; merci !	Be strong too ; thank you !
Xwedê bereketê bide, bereket li malê te	Allah bereket versin, evine bereket	que Dieu donne de la prospérité ; que tes biens soient prospères	May God give prosperity ; may your goods be prosperous
bijî , bijît : aferîn, her hebî	yaşa	vive	long live !
sihet be, xweşî be !	sihatler olsun !	bonne santé, se dit à quelqu'un qui vient d'avoir (prendre) un bain, de se couper les cheveux ou de se raser	good health to you ! Said to one having had a bath, haircut or a shave
kefarete be, kefareta gunehan be, derbasbûyî be !	geçmiş olsun !	que cela soit une expiation, que cela soit du passé ! (formule de sympathie que l'on adresse à qn venant de subir une épreuve (maladie, emprisonnement, accident, etc.)	may this be an expiation, may this belong to the past ! (words of sympathy addressed to s.o. who has just gone through bad times (illness, imprisonment, accident etc.)

KURMANCÎ
MAGAZINE LINGUISTIQUE KURDE

© INSTITUT KURDE DE PARIS
106, rue La Fayette, 75010 Paris - France

Directeur de la publication : Reso ZILAN

Réalisation : S. ILITCH & M. HASSAN